

Venray: koploper in transitie naar circulaire agribusiness

“Continuïteit met circulariteit”

Inleiding

Met trots presenteren wij het toekomstperspectief voor het buitengebied van Venray, een visie waarin we streven naar **het versterken van een vitaal, economisch sterk, leefbaar en natuurlijk buitengebied**. Wij kiezen voor een toekomst waarin "beter" belangrijker wordt dan "meer": een koers gericht op kwaliteit, duurzaamheid, energie-onafhankelijkheid en balans. Dit pamflet biedt een stevige basis om samen te bouwen aan een Venray's buitengebied waarin veerkrachtig ondernemerschap en welvaart voor iedereen voelbaar en zichtbaar wordt. De Agri Business Groep Venray (ABGV) heeft 53 leden, vertegenwoordigt ongeveer €1 mld. omzet (waarvan ongeveer 25% in de primaire sector en 75% in de "periferie" zoals toeleveranciers, klanten, handel, facilitaire- en financiële dienstverlening). Die mix maakt ABGV uniek. Er werken in totaal ongeveer 1200 personen bij onze leden in onze regio. In de waardeketen en periferie van onze bedrijven werkt een veelvoud van mensen voor ons. De urgentie van de transitie is groot, want de economische gevolgen van stoppende veehouderijen betekent dat binnen de gemeente Venray naar verwachting ongeveer 80 bedrijven gebruik zullen maken van de beëindigingsregeling en daarmee minstens 35% van de veestapel zal verdwijnen. Dat heeft als gevolg een verlies van honderden FTE aan arbeidskrachten in Nederland, een omzetverlies van ongeveer Euro 240 mln. en naar rato een aanzienlijke achteruitgang van ongeveer Euro 640.000 aan te innen gemeentelijke OZB (onroerendezaakbelastingen), wat de noodzaak voor een toekomstbestendig buitengebied verder benadrukt.

Onze concrete doelstelling is om uiterlijk in 2035 tot de **top van Nederlandse gemeenten te behoren die de circulaire transitie in het buitengebied succesvol heeft ingevoerd**.

ABGV staat klaar om, in de geest van de Venrayse 'aanpakkersmentaliteit' en 'gedurfde bescheidenheid', onze gemeente naar de circulaire top van Nederland te tillen. Wij nemen daarin onze verantwoordelijkheid en doen dat graag samen met gemeente en andere ondernemers en belanghebbenden. Wij nodigen allen hierbij uit om samen deze transitie vorm te geven.

Wij hebben dit toekomstperspectief geschreven met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026. Om het concreet te maken hebben we onze visie overzichtelijk op papier gezet.

In hoofdstuk 1 geven wij aan waar wij voor staan en waar wij ons actief voor willen inzetten (wat). Ook gaan we per onderwerp in op de aanpak (hoe) en wat onze bijdrage is.

In hoofdstuk 2 leggen wij de achtergrond (het waarom) van dit pamflet nader uit. **Hoofdstuk 3** bevat een samenvatting (bijvoorbeeld voor een poster).

Als bijlage treft u een handreiking voor verkiezingsprogramma's aan: het staat de politieke partijen vrij om rechtevrij die tekst zonder bronvermelding voor hun eigen verkiezingsprogramma te gebruiken.

Hoofdstuk 1 Waar wij voor staan

In hoofdstuk 1 geven wij aan waar wij voor staan en waar wij ons actief voor willen inzetten (wat). Ook gaan we per onderwerp in op de aanpak (hoe) en wat onze bijdrage is.

1. Ruimte voor ondernemerschap & innovatie in het buitengebied

- a. **Ruimte aan ondernemers om te ondernemen:** de ABGV staat voor een vitaal, economisch en leefbaar buitengebied dat kansen biedt aan bestaande en nieuwe agrarische bedrijven om te innoveren en te verbreden, met oog voor maatschappelijke en omgevingswaarden. Daarbij hoort een expliciete erkenning en waardering voor bestaande (familie-)bedrijven en hun vakmanschap, inclusief de veehouderij. Veehouders moeten niet als onwenselijk worden gezien: dierlijke productie blijft en voorziet in een belangrijke vraag van consumenten en dient als zodanig blijvend te worden gekoesterd. Deze bedrijven vormen een sterke basis voor de economie en de sociale stabiliteit van de regio en dragen op unieke wijze bij aan de continuïteit. We willen een leefbaar platteland behouden door ondernemers de ruimte te geven. Geef als lokale overheid die ruimte, dan zullen wij die op een verstandige wijze invullen.
- b. **Ontwikkelingsperspectief voor duurzame agrarische familiebedrijven:** erken de agribusiness (landbouw, tuinbouw en perifere bedrijven) als een drijvende kracht voor de lokale economie en zorg voor voortdurende ontwikkelingsperspectieven voor bestaande agrarische bedrijven, die aanjagers zijn van innovatie voor een beter milieu, dierenwelzijn grond- en natuurbeheer en rendement. Als dat perspectief wordt geboden, gaan wij als ondernemers investeren en die innovaties vormgeven.
- c. **Waardetoevoeging en ketenintegratie:** maak ruimte voor economische dragers in het landelijk gebied die bijdragen aan brede welvaart, zoals opslag en be- of verwerking van agrarische producten direct op de eigen locatie, en de ontwikkeling van lokale en regionale waardeketens. Geef kleinschalige ondernemers en starters de ruimte om met nieuwe activiteiten in de leegstaande gebouwen te starten. Als ondernemers zullen wij die activiteiten (circulair) gaan ontplooiën en de waardeketens versterken.
- d. **Ruimte voor nieuwe verdienmodellen en verbreding:** bied ontwikkelmogelijkheden voor het buitengebied met alternatieve economische dragers, zoals duurzame energieproductie, dagrecreatie, zorgboerderijen, natuurontwikkeling of bosbouw, die het landelijke karakter behouden en bijdragen aan maatschappelijke doelen. Deze nieuwe verdienmodellen zijn waardevolle aanvullingen, maar het is van cruciaal belang dat zij de groei en continuïteit van bestaande agrarische bedrijven niet in de weg staan. Stimuleer de natuur en biodiversiteit, door natuurontwikkeling- en natuurbeheer door ondernemers te faciliteren en stimuleren. Zodra die mogelijkheden er zijn gaan wij investeren en organiseren.
- e. **Flexibel ruimtelijk beleid en aanpassingen bestemmingsplan:** zorg dat innovatieve en verbredende initiatieven van agrarische ondernemers passen binnen ruimtelijke plannen en maak uitbreidingsmogelijkheden en goede ontsluiting via wegen mogelijk. Hierbij is het essentieel dat er duidelijke planologische kaders worden opgesteld, waarbij de ontwikkeling van niet-agrarische activiteiten binnen het agrarische buitengebied wordt toegestaan als deze een relatie hebben met de circulaire of duurzame landbouwtransitie of de energietransitie faciliteren. De herbestemming van leegkomende stallen, vooral qua bereikbaarheid, moet

goed passen in de omgeving. Daarbij moet ook gekeken worden naar mogelijkheden voor niet-agrarisch gebruik op logistiek gunstige locaties, bijvoorbeeld langs openbare wegen die daar geschikt voor zijn. Wij staan te popelen om onze ruimten te gebruiken voor innovaties en vernieuwing.

- f. **Transitie naar een duurzame en toekomstbestendige agrarische sector:** faciliteer en ondersteun de agrarische sector in haar transitie en een koerswijziging is nodig die duurzame en toekomstbestendige praktijken stimuleert, zoals bij het thema spuitvrije zones. Zodra duidelijk is dat wij hier samen optrekken, nemen wij onze verantwoordelijkheid in deze belangrijke transitie door te investeren te ontwikkelen en ernaar te handelen.

2. Circulaire agribusiness

- a. **Maximale herbruikbaarheid:** Venray kan koploper worden in de circulaire transitie van agribusiness, door in te zetten op slimme, duurzame ketens en het verantwoord gebruik van grondstoffen. Faciliteer maximale herbruikbaarheid en minimale waardevernietiging. Wij realiseren ons overigens dat er ook bedrijven blijven die door de aard van hun agrarische activiteiten maar voor een deel circulair kunnen werken. Wij staan klaar om reststromen actief in te zetten in onze bedrijfsvoering.
- b. **"Venray Circulair 2035" verankeren als speerpunt:** neem een langetermijnvisie "Venray Circulair 2035" op als speerpunt in het gemeentelijk beleid en ontwikkel een integrale gebiedsvisie voor circulaire landbouw, energieproductie en voedsel. Zodra duidelijk is dat Venray daadwerkelijk op lange termijn voorop wil lopen, dan slaan wij graag samen die weg in en investeren in deze aanpak en dragen hem graag uit.
- c. **De ontwikkeling van lokale/regionale ketens voor biobased bouwmaterialen en eiwitteelten:** erken vezelhennep en andere restgewassen en boomteelt/bosbouw als bron voor biobased bouwmaterialen. Zij kunnen interessant zijn, maar bieden niet de complete oplossing. De mogelijkheden voor eiwitteelten worden zorgvuldig afgewogen op hun relevantie voor de lokale ketens. Stimuleer een ketengerichte aanpak om oogst en verwerking optimaal te organiseren, met milieuvordelen en nieuwe verdienmodellen. Wij gaan graag verder aan de slag met deze materialen en zien kansen om dat verder en groots te ontwikkelen.
- d. **Energietransitie in het buitengebied:** stimuleer actief de energietransitie in het buitengebied, met als ambitie dat minimaal 25% van de verbruikte elektra en gas in Venray ook in Venray geproduceerd wordt. Dit past binnen het nationale beleid om groene elektra en groen gas aan onze energienetten toe te voegen en onze afhankelijkheid van externe energiebronnen te verminderen. Om de toenemende urgentie van klimaatverandering en netcongestie effectief aan te pakken, en onze afhankelijkheid van externe energiebronnen te verminderen is de ambitie om minimaal 25% van de verbruikte elektra en gas in Venray zelf te produceren een fundamentele stap die de basis legt voor een energie-zelfvoorzienend, veerkrachtig en duurzaam buitengebied dat volop bijdraagt aan de brede welvaart van onze gemeente.
- e. **Meervoudig grondgebruik:** maak flexibel en meervoudig ruimtegebruik mogelijk, zoals agrarische teelt gecombineerd met duurzame energieopwekking, passend bij het landelijk gebied als productielandschap van voedsel en energie. Wij investeren graag in deze combinaties, omdat we ervan overtuigd zijn dat dáár de kracht van ondernemerschap en bedrijfsvoering ligt.

- f. **Een (regionaal) materialenpaspoort:** help mee om inzicht te krijgen in regionale grondstoffen en reststromen, en kansen voor hergebruik of hoogwaardigere verwerking dichterbij huis, in samenwerking met het bedrijfsleven. Wij dragen graag informatie aan die hiervoor nodig is.
- g. **"Verdien de Ruimte" als toets gebruiken om bedrijven te selecteren die bijdragen aan ecologische en maatschappelijke meerwaarde:** stimuleer en hanteer duidelijke criteria voor nieuwe vestigingen en (her)ontwikkeling van bedrijfslocaties die passen binnen ons economisch profiel en bijdragen aan transitie op het gebied van energie (productie van groene energie of restwarmtebenutting) en circulariteit. Wij zorgen ervoor dat we bijdragen aan die meerwaarde en zo aan die criteria voldoen.

3. Een inclusieve arbeidsmarkt & gezonde leefomgeving

- a. **Inzet van alle personen die een bijdrage kunnen leveren aan dit proces:** de ABGV staat voor een inclusieve arbeidsmarkt waar iedereen kan meedoen en een gezonde, aantrekkelijke woon- en werkomgeving voor alle inwoners en werknemers, met speciale aandacht voor arbeidsmigranten. Wij zetten graag arbeidsmigranten in en willen ze ook goed huisvesten.
- b. **Inclusieve arbeidsmarkt die wendbaar en weerbaar is:** zorg voor een arbeidsmarkt waar iedereen kan meedoen door het activeren van mensen, bevorderen van kennis en vaardigheden, en het effectief afstemmen van vraag en aanbod. We hebben iedereen nodig die kan en wil meewerken en we zetten hen graag in.
- c. **Verbeter huisvesting, registratie en integratie van internationale werknemers:** zorg voor goede leefomstandigheden en adequate huisvesting voor internationale werknemers, die een belangrijke bijdrage leveren aan onze welvaart. Stel een huisvestingseffectrapportage verplicht bij uitbreiding of nieuwe vestiging van bedrijven. Zo kunnen bedrijven die dit professioneel willen aanpakken verder en valt de malafide huisvesting af. Wij willen eraan meewerken dat goede en passende huisvesting van arbeidsmigranten geen hoofdpijndossier is, maar een voorbeeld voor de rest van Nederland.
- d. **Stimuleer talentontplooiing en leven lang ontwikkelen:** zet in op programma's voor bij- en omscholing en flexibele leerroutes om talentontwikkeling te stimuleren, met extra aandacht voor de gezondheids- en technologische sectoren, aansluitend bij de Brightlands Campussen. Graag zetten we de kennis en ervaring in, waarin onze regio zich onderscheidt.
- e. **Stage- en werkleertrajecten:** activeer het bedrijfsleven en onderwijs om stage- en werkleertrajecten te stimuleren **en zoek hierbij actief de samenwerking op met alle scholen en opleidingstypen vanaf de middelbare school.** Onderzoek verder ook de haalbaarheid van een stagebus om locaties beter bereikbaar te maken voor studenten. Graag maken we afspraken om hier de lasten en lusten te delen.

4. Samenwerking en daadkracht

- a. **Een overheid die proactief de dialoog aangaat met ondernemers en inwoners, durf toont en concrete, snelle oplossingen biedt,** op basis van vertrouwen, partnerschap en gelijkwaardigheid. Niet afwachten, maar doen wat nodig is. Als de overheid lef toont, doen wij dat ook en realiseren we samen onze ambities.
- b. **Intensieve dialoog en samenwerking tussen gemeente, ondernemers en inwoners:** verbeter het onderlinge vertrouwen door "met elkaar te praten" in plaats van "over elkaar". Nodig de Agri Business Groep uit om te sparren over plannen voor de agribusiness sector. Wij staan

klaar om mee te praten, aan de plannen invulling te geven, onze verantwoordelijkheid te nemen en onze mouwen op te stropen.

- c. **Snelle procedures en maatwerk voor initiatieven:** wees een faciliterende overheid die flexibel en proactief is rondom procedures, die maximale ruimte zoekt binnen de regels en bureaucratie vermindert, en die initiatieven belooft. Hierbij is transparantie in beleid en procedures belangrijk, zodat bedrijven kunnen rekenen op duidelijke richtlijnen en een meedenkende gemeente bij de aanpassing aan de nieuwe regels. We zien de gemeente graag als een betrouwbare partner. Onzekerheid is ons grootste probleem: zodra wij onze mogelijkheden kennen, gaan we aan de slag om onze gezamenlijke ambities te realiseren.
- d. **Een proactieve sloopregeling voor langdurig leegstaande gebouwen in het buitengebied:** maak zo'n regeling. Ga verpaupering, ondermijning en criminalisering tegen en stimuleer duurzame invullingen die het landelijke karakter behouden en bijdragen aan maatschappelijke doelen. Wij geven graag mee invulling aan panden op een manier dat het buitengebied vitaal, veilig en leefbaar is.
- e. **Regionale kennisdeling en samenwerking:** versterk en faciliteer verbindingen tussen lokale ondernemers, de Brightlands Greenport Campus om innovatiekracht te versterken en toegang tot regionale expertise te bieden. Geef ons een actieve plek in deze netwerken, zodat we als Venray nog sneller kunnen innoveren, door kennis en steun uit de regio.
- f. **Duidelijkheid en daadkracht in beleid: focus op "wat wel kan":** schets een duidelijke richting en maak concrete keuzes over waar de gemeente werk van gaat maken, met gerichte focus op samenhangende strategische thema's en continuïteit van beleid. Zodra de lokale overheid daadkracht toont, nemen wij onze verantwoordelijkheid en dragen actief bij aan de realisatie van ons gezamenlijk doel.

Hoofdstuk 2 Onderbouwing

In hoofdstuk 2 leggen wij de achtergrond (het waarom) van dit nader pamflet uit.

Hier geven we een dieper inzicht in de achtergrond en motivatie van de voorstellen, met verwijzingen naar bestaande visies en beleid van de Gemeente Venray en de Provincie Limburg. Het benadrukt de noodzaak van een koerswijziging van "meer naar beter" en het belang van brede welvaart in het buitengebied als kompas voor de economische ontwikkeling. We gaan het hier dus hebben over het waarom.

1. Inleiding: van meer naar beter

De Gemeente Venray presenteert met trots het Omgevingsprogramma Economie 2025-2028, waarin de focus ligt op het versterken van de brede welvaart, met de overtuiging dat "beter" belangrijker is dan "meer". Deze koerswijziging is essentieel omdat onbeperkte economische groei zijn grenzen bereikt, en niet iedereen deelt in de voorspoed. Brede welvaart gaat verder dan alleen economische groei; het omvat sociale, ecologische en persoonlijke waarden zoals gezondheid, opleiding, inclusie, milieu, sociale relaties en veiligheid. De ambitie is om de brede welvaart te versterken door samen te werken met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners, met als concrete doelstelling om Venray te laten stijgen naar de top 10 van Nederlandse gemeenten met de hoogste Brede Welvaart Index in 2040.

De "Limburg Agenda 2030" van de Provincie Limburg benadrukt dit gedachtegoed door te stellen dat Limburg mee moet bewegen met alle veranderingen in de samenleving op cultureel, economisch én sociaal gebied, en dat de provincie een "proeftuin" kan worden voor sociaaleconomische en sociaal-culturele opgaven. De angst voor vernieuwing moet worden overwonnen, want zoals Loesje stelt: **"Angst voor vernieuwing? Ik ben vooral bang dat alles hetzelfde blijft."** [95, p. 1]

Dit vraagt om een veranderende houding, waarbij niet wordt afgewacht tot alles in detail is uitgewerkt, maar proactief stappen worden gezet, kansen worden geboden, en gaandeweg wordt geleerd en bijgestuurd.

2. Ruimte voor ondernemerschap & innovatie in het buitengebied

Het buitengebied van Venray beslaat op dit moment ruim 70% van het grondoppervlak van de gemeente. Deze sector is, samen met de maak- en zorgsector, kenmerkend voor de gemeente Venray. De agrarische sector in het buitengebied van Venray is op dit moment sterk in transitie en dat vergt beleid en ruimte om te ondernemen. Het behoud van een vitaal platteland is cruciaal voor de leefbaarheid en de economie van Venray.

2.1 Ontwikkelingsperspectief voor duurzame agrarische(familie-)bedrijven

De agrarische sector is de basis voor gezonde voedselproductie en creëert een periferie van andere bedrijven, waaronder verwerking, innovatie en begeleiding. Agrarische familiebedrijven, vaak generaties lang actief, zijn diep verbonden met de streek en voelen zich verantwoordelijk voor het landschap. ABGV benadrukt het belang van deze lokale (familie-)bedrijven en wil hen de ruimte bieden om de transformatie naar duurzame en innovatieve bedrijfsvoering mogelijk te maken. De (familie-) bedrijven in onze gemeente leveren een unieke bijdrage aan de economische en sociale stabiliteit van de regio. Het is noodzakelijk om de bestaande agrarische bedrijven te beschermen tegen ongewenste verstoringen van hun bedrijfsvoering door bijvoorbeeld natuurbehoudsplannen, omzettingsinitiatieven of andere projecten. Daarbij is het cruciaal dat de gemeente de lange termijn belangen van gevestigde agrarische (familie-)bedrijven beschermt tegen bijvoorbeeld nieuwe milieu-, geur- of geluidseisen. Zo kan er specifiek beleid ontwikkeld worden voor de bescherming van agrarische bedrijvigheid. Ondernemers die doorgaan, zijn vaak de aanjagers van innovaties, bijvoorbeeld op het gebied van dierenwelzijn (Beter Leven keurmerk, vrijloopkraamhokken). Voor deze vormen van dierhouderij is ook meer ruimte en zijn investeringen in nieuwe gebouwen nodig. Verzoeken c.q. nieuwe initiatieven van ondernemers om daarvoor uit te breiden en nieuwe gebouwen neer te zetten verdienen dus een positieve grondhouding. De Omgevingsverordening Limburg bevat al regels voor schonere stallen, met als doel dat alle stallen in 2030 aan emissiecriteria voldoen. Een ander thema zijn de spuitvrije zones. Als ABGV willen we het gesprek over spuitvrije zones faciliteren.

2.2 Stimuleer waardetoevoeging en ketenintegratie

Verbreiding in de bedrijfskolom is essentieel voor de transitie van het landelijk gebied. Dit betekent ruimte creëren voor economische dragers die bijdragen aan de brede welvaartsontwikkeling, zoals de opslag en be- of verwerking van agrarische producten direct op de eigen locatie. Een lokale en regionale waardeketen zorgt voor een solide basis voor teelt, materiaalproductie en een sterke regionale afzetmarkt. De "Limburg Agenda 2030" wijst ook op het belang van "Glokale productie¹ en consumptie", waarbij voedselproductie verandert vanuit het perspectief van energieneutraliteit, zorgvuldig grondstof- en watergebruik, en hoogwaardige kwaliteit, met een groeiende rol voor kleinschalige en lokale productie.

2.3 Ruimte voor nieuwe verdienmodellen en verbreding

Naast traditionele agrarische sector zijn er kansen voor nieuwe verdienmodellen, vooral nu steeds meer agrariërs stoppen. Dit creëert uitdagingen om duurzame invullingen te vinden die het landelijke karakter behouden en bijdragen aan maatschappelijke doelen, zoals het bevorderen van de leefbaarheid en versterken van biodiversiteit. Voorbeelden hiervan zijn dagrecreatie, zorgboerderijen, boomteelt, natuurontwikkeling, starters en bosbouw. Het weer gezond maken en verjongen van onze bossen biedt bijvoorbeeld veel kansen voor natuurherstel en, mits goed beheerd door de lokale ondernemers, mogelijkheden voor houtproductie (door groeiend biobased bouwen zal een toenemende vraag naar verantwoord hout komen). Het "Omgevingsprogramma Economie" stelt dat

¹ Het woord "glokaal" is een samentrekking van de woorden "globaal" en "lokaal". Het verwijst naar situaties, strategieën of benaderingen waarbij zowel wereldwijde (globale) als lokale aspecten een rol spelen en met elkaar in verbinding staan. Het betekent dus dat iets wereldwijd gedacht of ontwikkeld wordt, maar lokaal wordt toegepast, aangepast of uitgevoerd. Ook wel "Think global, act local.". Bijvoorbeeld: globale klimaatdoelen vertalen naar lokale acties. Het is een manier om het beste van twee werelden te combineren: de schaal en kracht van het globale met de relevantie en betrokkenheid van het lokale.

het landelijk gebied economisch vitaal moet blijven. Nieuwe verdienmodellen kunnen overigens niet overal de boventoon voeren en de focus dient niet uitsluitend op vernieuwing te liggen, maar ook op de versterking van bestaande sectoren

2.4 Implementeer flexibel ruimtelijk beleid en aanpassingen bestemmingsplan

Nieuwe activiteiten in het buitengebied vergen vaak aanpassingen van bestemmingsplannen of ruimere interpretatie daarvan, zodat wijziging niet nodig is, maar de activiteit er binnen past. Gebouwen zijn vaak te laag en te klein voor nieuwe initiatieven, wat vraagt om uitbreidingsmogelijkheden en goede ontsluiting via wegen. Het Ruimtelijk Kwaliteitskader (RKK) zal helpen bij het beoordelen van bedrijfsactiviteiten en richting geven aan ruimtelijke inpassing. Het huidige "Samenwerkingsakkoord 2022-2026" stelt dat de gemeente flexibel en proactief moet zijn, maximaal gebruik moet maken van beschikbare middelen en ruimte moet zoeken binnen de wettelijke regels. Naast het flexibele beleid is het van belang dat er duidelijke planologische kaders worden opgesteld

2.5 Faciliteer de transitie naar een volhoudbare en toekomstbestendige agrarische sector

De transitie waar de economie voor staat, vraagt om een andere manier van denken, gericht op "beter" in plaats van "meer". Er is een noodzaak om aan een toekomstbestendig landelijk gebied te werken en de balans te herstellen tussen de draagkracht van natuur, bodem, water en het economisch gebruik ervan. Energietransitie is een cruciaal onderdeel van deze koerswijziging. Dit vereist dat agrarische ondernemers economische verdienmodellen kunnen ontwikkelen binnen generieke en gebiedsgerichte randvoorwaarden.

3. Circulaire Agribusiness

De visie op circulaire economie van Venray streeft ernaar dat in 2035 de circulaire werkwijze een vanzelfsprekend uitgangspunt is, waarbij de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen gemaximaliseerd wordt en waardevernietiging geminimaliseerd. De transitie naar een circulaire economie is noodzakelijk door de uitputting van natuurlijke hulpbronnen en biedt kansen voor nieuwe ondernemingen en banen.

3.1 Veranker "Venray Circulair 2035" als speerpunt

De Gemeente Venray geeft met het "Omgevingsprogramma Economie" concreet invulling aan de ambitie om een leefbare, duurzame en inclusieve samenleving te creëren. De circulaire economie is een van de drie hoofdonderwerpen van duurzaamheid in het collegeprogramma (2018-2022), naast klimaatadaptatie en energietransitie. Energietransitie is dus expliciet een van de pijlers van duurzaamheid in het gemeentelijk beleid. De Agri Business Groep Venray e.o. pleit ervoor om "Venray circulair 2035" als speerpunt op te nemen in het gemeentelijk beleid en een integrale gebiedsvisie te ontwikkelen voor circulaire agrarische sector en voedsel.

3.2 Stimuleer de ontwikkeling van lokale/regionale ketens voor biobased bouwmaterialen en eiwitteelten

Gewasrotatie vereist bredere verdienmodellen voor agrariërs. Vezelhennep, bijvoorbeeld, verbetert de bodemstructuur en kan dienen als hoogwaardige grondstof voor de bouwsector of isolatie van woningen. Een ketengerichte aanpak is cruciaal voor de productie, verwerking, toepassing en hergebruik van dergelijke materialen. De positieve impact van "land tot pand" omvat nieuwe verdienmodellen, CO₂-reductie, een gezondere leefomgeving, lokale banen, kortere ketens en

bevordering van biodiversiteit en bodemkwaliteit. Het voorkomt bovendien dat schaarse ruimte op bedrijventerreinen wordt ingenomen door seizoensgebonden opslag- en verwerkingsfaciliteiten. Deze varianten lossen overigens niet alles op, maar verdienen zeker eens goede kans.

3.3 Maak meervoudig grondgebruik mogelijk

De Gemeente Venray erkent de noodzaak van anders denken en anders uitvoeren, waarbij economische, maatschappelijke en omgevingswaarden op gelijke niveaus worden gesteld. Dit betekent het mogelijk maken van diversiteit in economische functies, inclusief nieuwe verdienmodellen voor agrariërs. Een vorm van meervoudig ruimtegebruik is agrarische teelt gecombineerd met duurzame energieopwekking, passend bij het landelijk gebied als productielandschap van voedsel en energie. Een ander voorbeeld is het op een verantwoorde wijze laten beweiden van natuurlijk grasland.

3.4 Ontwikkel een (regionaal) materialenpaspoort

Het verkennen van de mogelijkheden voor een (regionaal) materialenpaspoort in samenwerking met het bedrijfsleven is een concrete stap. Dit paspoort kan inzicht geven in regionale grondstof- en reststromen, waardoor materialen dichterbij huis kunnen worden hergebruikt of hoogwaardiger verwerkt. Dit sluit aan bij de speerpunten van de circulaire economie, waaronder "meten is weten" en het sluiten van grondstofketens.

3.5 Gebruik "Verdien de Ruimte" om bedrijven te selecteren die bijdragen aan ecologische en maatschappelijke meerwaarde

De schaarse ruimte op bedrijventerreinen vraagt om zorgvuldig gebruik. Venray wil ruimte selectief toekennen aan bedrijvigheid die past binnen het economisch profiel (zoals de maakindustrie) en die ecologische en maatschappelijke meerwaarde biedt, bijvoorbeeld door bij te dragen aan energie- en circulariteitstransities. "Verdien de Ruimte" is een integraal afwegingskader met brede welvaartscriteria (Economie 40%, Omgeving 40%, Maatschappelijk 20%) om de gewenste bedrijvigheid met toegevoegde waarde voor Venray en de regio te selecteren en te faciliteren en stimuleren.

4. Een inclusieve arbeidsmarkt & gezonde leefomgeving

De wereld om ons heen verandert snel, met uitdagingen zoals klimaatverandering, digitalisering, vergrijzing en migratie die de beroepsbevolking en sociale cohesie beïnvloeden. Veel ondernemers in Venray ervaren krapte op de arbeidsmarkt. De keuze voor brede welvaart betekent dat Venray zich richt op een inclusieve arbeidsmarkt waar iedereen kan meedoen.

4.1 Inclusieve arbeidsmarkt die wendbaar en weerbaar is

In Venray heerst een "Peelmentaliteit" die zich uit in een sterk gemeenschapsgevoel en trots op de regio. De gemeente streeft naar een inclusieve arbeidsmarkt door activering, bevordering van kennis en vaardigheden, en effectieve afstemming van vraag en aanbod. Dit versterkt de veerkracht van inwoners en huishoudens in een snel veranderende wereld. Het ABVG benadrukt dat iedereen waardevol is en moet kunnen meedoen, ongeacht leeftijd, geslacht, afkomst, geaardheid of handicap.

4.2 Verbeter huisvesting, registratie en integratie van internationale werknemers

Veel sectoren in Venray zijn afhankelijk van internationale werknemers, die een belangrijke bijdrage leveren aan de welvaart en de arbeidskrapte verlichten. Het is daarom cruciaal dat zij zich welkom

voelen en fatsoenlijke leefomstandigheden hebben. Het "Omgevingsprogramma Economie" bouwt voort op het "Integraal beleid Internationale werknemers 2024-2030" en stelt een huisvestingseffectrapportage verplicht bij de uitbreiding of nieuwvestiging van bedrijven. Dit komt ook terug in de "Samenwerkingsakkoord 2022-2026".

4.3 Stimuleer talentontplooiing en leven lang ontwikkelen

Limburg kampt met een vergrijzende bevolking en een afnemend aantal jongeren, wat leidt tot tekorten op de arbeidsmarkt, met name in industrie, zorg, energie, bouw en onderwijs. De "Limburg Agenda 2030" stelt dat vaardigheden belangrijker zijn dan kennis en dat maatwerk en een persoonlijke aanpak essentieel zijn. Permanente scholing en levenslang leren zijn noodzakelijk. Venray zet in op talentontwikkeling via programma's voor bij- en omscholing, met extra aandacht voor de gezondheids- en technologische sectoren, in samenwerking met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven.

4.4 Bevorder stage- en werkleertrajecten en verken de mogelijkheid van een stagebus

Het stimuleren van stage- en werkleertrajecten en onderwijs bij bedrijven op locatie kan gezamenlijk worden opgepakt. De mogelijkheid voor een stagebus wordt verkend om de bereikbaarheid van locaties voor studenten te verbeteren, aangezien ondernemers op bedrijventerreinen en in het landelijk gebied ervaren dat dit met openbaar vervoer lastig is. Het helpt als de gemeente Venray zelf het goede voorbeeld geeft door ruimte te bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld via het wijkleerbedrijf of een circulair ambachtscentrum.

5. Samenwerking en daadkracht voor een Vitaal Platteland

Samenwerking is een kernelement in het "Omgevingsprogramma Economie", waarbij de gemeente een partner is voor het bedrijfsleven en een aanjager van monitoring op brede welvaart. Dit vraagt om gezamenlijke verantwoordelijkheid en een nieuwe bestuurscultuur gebaseerd op vertrouwen, partnerschap en gelijkwaardigheid.

5.1 Intensifieer de dialoog en samenwerking tussen gemeente, ondernemers en inwoners

Het "Omgevingsprogramma Economie" is tot stand gekomen door veelvuldig overleg met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden, wat heeft geleid tot waardevolle inzichten en een gedeeld besef van uitdagingen en kansen. Het ABGV benadrukt dat onderling vertrouwen verbetert door "met elkaar te praten" in plaats van "over elkaar". De "Limburg Agenda 2030" stimuleert het samenbrengen van mensen en organisaties om krachten te bundelen.

"Organiseer, legitimeer en waardeer actieve verbinders. Die de taal spreken, de geschiedenis en gebruiken kennen, die de bezieling weten van een gebied en de mensen die daar wonen, werken en leven. In de nieuwe economie gaat het om vaardige grensoverschrijders die urgenties en ambities kunnen verknopen." [p.4]

5.2 Versnel procedures en bied maatwerk aan initiatieven

Het "Samenwerkingsakkoord 2022-2026" stelt dat de gemeente een flexibele en proactieve houding moet aannemen, bijvoorbeeld rondom procedures, en maximaal gebruik moet maken van beschikbare middelen en ruimte binnen de regels. Dit betekent denken in mogelijkheden, bureaucratie verminderen, beleid herijken en heldere kaders geven waar ondernemers langere tijd

mee vooruit kunnen. Proactief en vanuit een positieve grondhouding meewerken aan de transitie. De gemeente wil lef belonen en fouten maken mag.

5.3 Realiseer een actieve sloopregeling voor langdurig leegstaande gebouwen in het buitengebied

Leegstaande agrarische bebouwing komt vrij door schaalvergroting of stoppende agrariërs. Het stimuleren van passende herontwikkeling van deze gebouwen is cruciaal om verloedering en ondermijning tegen te gaan. Waar herontwikkeling niet mogelijk is, pleit de ABGV voor een actieve sloopregeling om verpaupering en criminaliteit te voorkomen.

5.4 Versterk regionale kennisdeling en samenwerking

Venray legt actief verbindingen tussen lokale ondernemers, de Brightlands Greenport Campus om lokaal innovatiekracht te versterken. De "Limburg Agenda 2030" benadrukt de dynamiek van de Brightlands-campusen en de internationale ligging van Limburg als ideale broedplaats voor startups. Samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven wordt ingezet op de kracht van Limburgse topsectoren, zoals chemie, industrie, agrarische sector, (gezondheid) zorg, logistiek en smart services. Venray dient als testgebied voor innovatieve proefprojecten van de Brightlands Campus Greenport Venlo.

5.5 Duidelijkheid en daadkracht in beleid: focus op "wat wel kan"

Het "Omgevingsprogramma Economie" is opgezet om richting te geven in tijden van verandering en aan te geven waar de gemeente de komende jaren werk van gaat maken, met gerichte focus en duidelijke keuzes op een aantal samenhangende en strategische thema's. In het voorwoord wordt benadrukt dat gezamenlijke verantwoordelijkheid brede welvaart tot realiteit maakt. De "Limburg Agenda 2030" stelt dat keuzes richtinggevend zijn, maar niet allesbepalend, en dat de agenda bedoeld is om mensen en organisaties samen te brengen, te inspireren en krachten te bundelen.

De oproep van de ABGV aan de politieke partijen is om, vanuit deze gedachte van daadkracht en samenwerking, niet te praten "over" ondernemers, maar "met" hen. Het is tijd om te laten zien wat wél kan, met lef en duidelijkheid.

Hoofdstuk 3 Samenvatting

Hoofdstuk 3 bevat de kernpunten (bijvoorbeeld voor een poster).

Venray: Koploper in transitie naar circulaire agribusiness

Onze visie: een vitaal, economisch gezond, leefbaar en natuurlijk buitengebied

We staan voor de volgende kernpunten:

1. Ruimte voor ondernemerschap & innovatie

- Behoud en stimuleer de agribusiness, koester en waardeer bestaande familiebedrijven en hun vakmanschap en geef ruimte om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken op het gebied van duurzaamheid en circulariteit; maak verwerkingsstappen mogelijk op bestaande agrarische bedrijven.
- Bied ontwikkelmogelijkheden voor nieuwe verdienmodellen en verbreding, zoals dagrecreatie, zorgboerderijen, natuurontwikkeling, boomteelt, bosbouw en energieproductie.
- Hanteer flexibel, duidelijk ruimtelijk beleid en pas bestemmingsplannen aan voor nieuwe gebouwen en innovatieve initiatieven.
- Trek nieuwe type circulaire/biobased bedrijven aan die restproducten verwerken tot waardevolle materialen.

2. Circulaire economie als nieuwe groeimotor

- Veranker "**Venray Circulair 2035**" als speerpunt en ontwikkel een integrale gebiedsvisie voor circulaire agrarische sector en voedsel.
- Stimuleer ook lokale en regionale ketens voor biobased bouwmaterialen en eiwitteelten.
- Maak meervoudig grondgebruik mogelijk (bijv. agrarische teelt gecombineerd met duurzame energieopwekking).
- Gebruik "**Verdien de Ruimte**" als toetsingskader voor bedrijven die bijdragen aan ecologische en maatschappelijke meerwaarde en aan de energie- en circulariteitstransities.

3. Inclusieve arbeidsmarkt & talentontplooiing

- Zorg voor adequate en passende huisvesting voor internationale werknemers, inclusief een verplichte huisvestingseffectrapportage bij bedrijfsuitbreiding.
- Stimuleer talentontwikkeling en leven lang ontwikkelen via bij- en omscholingsprogramma's, met focus op de gezondheids- en technologische sectoren.
- Activeer bedrijfsleven en onderwijs voor stage- en werkleertrajecten en verken de haalbaarheid van een stagebus.

4. Samenwerking & daadkracht

- Ga als gemeente **proactief de dialoog aan** met ondernemers en inwoners en concrete, snelle oplossingen bieden.
- Verbeter het onderlinge vertrouwen door "**met elkaar te praten**" in plaats van "over elkaar".

- Zorg voor snelle procedures en maatwerk, met een flexibele, proactieve overheid en minder bureaucratie.
- Realiseer een **actieve sloopregeling** voor langdurig leegstaande gebouwen in het buitengebied om verpaupering tegen te gaan.

Onze belofte als ondernemers: wij nemen onze verantwoordelijkheid, brengen kennis en initiatieven in, en stropen de mouwen op om samen met de gemeente en andere belanghebbenden de transitie vorm te geven....

Bijlage

Deze bijlage bevat een handreiking voor verkiezingsprogramma's: het staat de politieke partijen vrij om rechtenvrij die tekst zonder bronvermelding voor hun eigen verkiezingsprogramma te gebruiken.

Voor een Toekomstbestendig Venray: Circulaire Agribusiness in het buitengebied als motor voor brede welvaart

Onze gemeente, Venray, heeft de ambitie om **'van meer naar beter'** te gaan, met een duidelijke focus op het versterken van de brede welvaart voor al haar inwoners. Onze concrete doelstelling is om uiterlijk in 2035 tot de **top van Nederlandse gemeenten te behoren die de circulaire transitie in het buitengebied succesvol heeft ingevoerd**. Dit vraagt om concrete acties en een gezamenlijke aanpak, met name in ons vitale buitengebied. Wij zijn ervan overtuigd dat **circulaire agribusiness een sleutelrol** speelt in het realiseren van deze ambities en het versterken van de veerkracht van Venray als ondernemende gemeente.

Om deze visie te realiseren, zullen wij ons richten op de volgende strategische speerpunten:

1. Ruimte voor ondernemerschap en innovatie in het buitengebied. Wij zetten ons in voor een **vitaal, economisch en natuurlijk buitengebied**. Dit betekent dat we vooral bestaande familiebedrijven koesteren en waarderen en ruimte bieden aan bestaande agrarische bedrijven om te innoveren, te bouwen en te verbreden, en nieuwe voedingsbedrijven en circulaire/biobased bedrijven aantrekken die gewassen en restproducten verwerken tot voeding, bouwmaterialen of meststoffen. Daarnaast stimuleren we **nieuwe verdienmodellen en verbreding** met alternatieve economische dragers, zoals alternatieve energieproductie, dagrecreatie, zorgboerderijen, natuurontwikkeling, boomteelt en bosbouw, die het landelijke karakter behouden en bijdragen aan maatschappelijke doelen. Essentieel hierbij is een **flexibel ruimtelijk beleid** en de aanpassing van bestemmingsplannen om innovatieve en passende bedrijvigheid toe te staan, inclusief uitbreidingsmogelijkheden en goede ontsluiting via wegen.

2. Circulaire economie als nieuwe groeimotor. Wij willen **"Venray Circulair 2035" als strategisch speerpunt** verankeren in het gemeentelijk beleid en een integrale gebiedsvisie voor circulaire landbouw en voedsel ontwikkelen. Dit omvat het stimuleren van de ontwikkeling van lokale en regionale waardeketens voor biobased bouwmaterialen en eiwitteelten, en het faciliteren van een ketengerichte aanpak om oogst en verwerking optimaal te organiseren. Meervoudig grondgebruik, zoals agrarische teelt gecombineerd met duurzame energieopwekking, zou mogelijk gemaakt kunnen worden. Bovendien zullen we een **(regionaal) materialenpaspoort** ondersteunen om inzicht te krijgen in regionale grondstof- en reststromen. Het **"Verdien de Ruimte"-concept** zal worden gehanteerd als integraal toetsingskader voor nieuwe vestiging en (her)ontwikkeling van bedrijfslocaties die bijdragen aan energie- en/of circulariteitstransities, om zo te sturen op ecologische en maatschappelijke meerwaarde.

3. Inclusieve arbeidsmarkt en talentontwikkeling. Wij streven naar een **inclusieve arbeidsmarkt** waar iedereen kan meedoen. Dit omvat het waarborgen van **goede en passende huisvesting voor internationale werknemers** en het verplicht stellen van een huisvestingseffectrapportage bij uitbreiding of nieuwvestiging van bedrijven van een bepaalde omvang. Wij zullen **talentontwikkeling**

en leven lang ontwikkelen stimuleren, onder meer via programma's voor bij- en omscholing en flexibele leerroutes, met extra aandacht voor de gezondheids- en technologische sectoren, aansluitend bij de Brightlands Campussen. Ook zullen we het bedrijfsleven en het onderwijs activeren om stage- en werkleertrajecten te bevorderen en de haalbaarheid van een stagebus onderzoeken om de bereikbaarheid van locaties voor studenten te verbeteren. De gemeente dient hierin het goede voorbeeld te geven.

4. Samenwerking en daadkracht. Wij pleiten voor een **proactieve dialoog** tussen de gemeente, ondernemers en inwoners, om het onderlinge vertrouwen te verbeteren door "**met elkaar te praten**" in plaats van "**over elkaar**". Er is behoefte aan **snelle procedures en maatwerk** voor initiatieven: de overheid zou bij voorkeur faciliterend, flexibel en proactief zijn, maximale ruimte zoeken binnen de regels en bureaucratie verminderen. Een **actieve sloopregeling voor langdurig leegstaande gebouwen in het buitengebied** is noodzakelijk om verpaupering en criminalisering tegen te gaan en duurzame invullingen te stimuleren. Wij zullen de regionale kennisdeling en samenwerking versterken, bijvoorbeeld met Brightlands Greenport Campus. Het gewenste beleid wordt gekenmerkt worden door **duidelijkheid en daadkracht**, met focus op "wat wél kan" en een heldere richting voor de gezamenlijke ambities. Gezamenlijke verantwoordelijkheid maakt brede welvaart tot realiteit.

Bronnen

1. "Van Meer naar Beter", omgevingsprogramma Economie 2025-2028, Gemeente Venray
2. "Groen wonen in een bruisende en gezonde omgeving", omgevingsvisie 2021, Gemeente Venray
3. "Venray loopt voorop", toekomstvisie 2030, gemeente Venray
4. "Venray vergroent", Visie Circulaire Economie Venray
5. "En gezonde toekomst voor Venray", Collegeprogramma 2018-2022, Gemeente Venray
6. "Samen maken we Venray!", Collegeprogramma 2022-2026, gemeente Venray
7. "Bouwen aan vertrouwen", Samenwerkingsakkoord 2022-2026, gemeente Venray
8. Limburgagenda 2030, Provincie Limburg
9. Diverse verkiezingsprogramma's 2022/2026
10. Omgevingsvisie Limburg'', 2030-2050, Provincie Limburg 2024
11. Inventarisatie LBV-plus bedrijven buitengebied Venray, 2025, Groeimetchels